

Udělej to, jak se to u divadla nedělá

Poslouchám písničku Master of love v podání Judy Henske z cd Loose in the world. Kdysi ji do divadla přinesl Juraj Herz. Pouštěli jsme si ji a shodli jsme se, že skladbu použijeme do hry Sklenka sherry, kterou jsme spolu tehdy zkoušeli. Suplovala hlas Zuzany Kronerové v roli alkoholičky, kdysi úspěšné zpěvačky, ztracené ve svém světě. Slyším Jurajův hlas, jak ze svého diktafonu luští připomínky, které do něj našeptal během zkoušky a snaží se nám je tlumočit. Kdosi jeho požadavku oponuje, že u divadla se to dělá jinak. „Dobře, udělej to, jak se to u divadla nedělá - a bude to správně. Bude to pravda.“

Když mi bylo asi dvanáct let, chodil víc než dva měsíce za mým tátou a vytrvale ho přemlouval, aby hrál pana Kopfrkingla v připravovaném filmu z krematoria, Spalovač mrtvol. V technickém scénáři bylo o tisíc dvě stě krátkých záběrů víc, než v jakémkoli jiném filmu té doby. U jednoho bylo napsáno „Makrodetail očí“, u dalšího „Detailní záběr na Kopfrkinglova ústa“... Táta měl obavu, že v takovém množství nebude mít možnost hrát, co by chtěl. Juraj byl trpělivý a neústupný. „Pane Hrušínský, rozmyslete si to... Já to bez vás točit nebudu.“ Když se pro něco rozhodl, potřeboval to mít a většinou toho dosáhl. Díky téhle buldočí povaze vznikl skvělý film a jedna z tátových nejlepších filmových rolí. Točilo se v roce 1968, do kin film přišel o rok později a u pokladen se po celé republice tvořily fronty. Na festivalu v San Sebastianu získal film hlavní cenu, jejíž převzetí tvůrcům umožněno nebylo, ale ochotně pro ni na západ zajel jistý soudruh z Barrandova, kde se právě vyměnilo vedení – jako v celé zemi. Spalovač mrtvol pak na dvacet let zmizel v komunistickém trezoru, který byl narvaný k prasknutí nejlepšími uměleckými díly.

V roce 1969 natočil Sladké hry minulého léta, o rok později vynikající Petrolejové lampy s Ivou Janžurovou a Petrem Čepkem. Začala normalizace. Potkali jsme se v Činoherním studiu v Ústí, kde jsem v 70. letech hrál Miška v jeho Ženském zákonu. Po revoluci v Bez zábradlí Takovou spoušť, kde jsme v Jurajově režii zažívali spolu s diváky neskutečnou srandu. Divadlo Na Jezerce, ve kterém převedl na jeviště svoje famózní Petrolejové lampy, se na dlouhá léta stalo jeho domovským divadlem. Lampy jsme hráli osm let před plným hledištěm. Potom Sklenka sherry s výtečnou Zuzanou Kronerovou a nakonec Dědicové. Když jsme spolu točili Straku v hrsti, nikdo netušil, že Juraje hlídají hned tři agenti Stb, včetně jeho pravé ruky, pomocného režiséra, který Státní bezpečnosti podával pravidelná hlášení. Díky tomu se stalo, že film Herzovi komunisti zabavili nedokončený - přímo ve střížně. Nedovolili mu na něm dál pracovat. Některé scény navždy zmizely, není smíchaný zvuk a chybějící postprodukce film poznamenala. Dělalí jsme spolu ještě filmy Galoše štěstí, Zastihla mě noc a jeho poslední film, Habermannův mlýn.

Juraj. Milovník hororů a temných příběhů. Přitom - nebo možná právě proto - člověk s nádherným smyslem pro humor. Kdysi asistoval Jánú Kadárovi. Připravovali tehdy film Obžalovaný a denně sedávali v hotelu Esplanade. Kadár si tam prý dával všechny schůzky a hotelovou restauraci postupně zaměnil za svoji pracovnu. S oblibou si vždy objednával vynikající řízek. Když už si ho dával asi sedmý den po sobě, řekl mu Juraj: „Jáno, tady mají plno jiných výtečných jídel. Dej si dnes třeba chateaubriand.“ Kadár vytrvale odmítal a trval na řízku. Juraj ho trpělivě zpracovával asi půl hodiny, až Kadár nakonec řekl vrchnímu: „Dobře, dnes si dám výjimečně chateaubriand, ať má pan Herz radost.“ Vrchní se obrátil na Juraje a zeptal se: „Co přinesu vám?“ „Řízek. Ten je tady nejlepší“, odvětil Juraj Herz, aniž by hnul brvou. To byl On. Juraj.

Jan Hrušínský, principál Divadla Na Jezerce